

INTEGRACIÓ DOCÈNCIA I INVESTIGACIÓ: AUTOMEDICACIÓ I ÚS DE TERÀPIES COMPLEMENTÀRIES EN ESTUDIANTS UNIVERSITARIS

Puig M*, Moreno M.C**, Falcó A**, Garrido E*, Solà M*, Roca M*, Torres P*, Ubeda I*.

Grup de Recerca Infermeria i Societat UB – GRIS

*Departament d'Infermeria de Salut Pública, Salut Mental i Materno-Infantil. **Departament d'Infermeria Medicoquirúrgica. Escola Universitària d'Infermeria. Universitat de Barcelona. Feixa Llarga, s/n. 08907- L'Hospitalet de Llobregat (Barcelona). E- mail: monpuigllob@ub.edu.

INTRODUCCIÓ

La disponibilitat a l'accés de determinats grups de fàrmacs permeten a la població consumir medicaments sense necessitat de prescripció mèdica partint dels paràmetres d'indicació i seguretat farmacològica per resoldre determinats trastorns de salut. Aquest tipus de consum és anomenat *automedicació responsable*, definit per la OMS com la selecció i l'ús de medicaments per part de l'usuari per al tractament de malalties o símptomes reconeguts per ell mateix (WHO, 2002). Identificar quin és el grau de consum de fàrmacs amb o sense prescripció mèdica entre els joves universitaris permet conèixer el grau de responsabilitat en relació la salut d'un mateix. Si a més aquests estudiants són de ciències de la salut, pot observar-se si l'aprenentatge assumit durant la seva formació sobre els fàrmacs, les seves indicacions i aspectes sobre un consum segur fan canviar conductes en relació a estudiants d'àrees no sanitàries.

OBJECTIUS

Integrar docència i investigació en l'àmbit del consum de fàrmacs i l'ús de teràpies complementàries pels estudiants universitaris d'Infermeria i d'Administració i Direcció d'Empreses (ADE) davant els trastorns de salut.

L'objectiu general de recerca va ser: Analitzar el consum de fàrmacs i l'ús de teràpies complementàries dels estudiants universitaris d'Infermeria i d'Administració i Direcció d'Empreses (ADE) davant els trastorns de salut.

Els objectius específics van ser:

- ✓ Identificar i comparar l'ús de fàrmacs i teràpies complementàries entre els estudiants d'Infermeria i els estudiants d'Administració i Direcció d'Empreses davant de diversos trastorns de la salut.
- ✓ Identificar les fonts de recomanació dels fàrmacs que utilitzen aquests estudiants.

METODOLOGIA

Estudi observacional, descriptiu i transversal. L'àmbit de l'estudi va ser la Facultat de Ciències Econòmiques i l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona durant el període de gener a juny del 2011. La mostra d'estudi la van configurar els estudiants de primer de Grau d'ADE i d'Infermeria. La mostra va ser constituïda pel total de la cohort 2010. El criteri d'inclusió era estar matriculat al curs acadèmic 2010/2011 en l'ensenyament corresponent i com a criteri d'exclusió es va considerar que no entressin a formar part de l'estudi els estudiants dels programes de mobilitat internacional (Erasmus, Sèneca, etc). L'instrument utilitzat va ser un qüestionari d'elaboració pròpia.

RESULTATS

La mostra va ser de n=840; n=534 (63,8%) de la Facultat d'Economia i Empresa i n=303 (36,2%) de l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona. La mitjana d'edat fou de 21 anys (DS=5.3) i rang (18-58) anys. El 37,8% (n=317) eren homes i el 62,2% (n=523) dones. El 61,5% (n=515) estudiava i el 38,5% (n=322) estudiava i treballava. Un 94,6% (n=795) dels estudiants consumien algun fàrmac, tot i que majoritàriament ho feien de manera ocasional, excepte en el cas de malalties cròniques que ho feien habitualment. Els trastorns de salut més freqüents es classifiquen a la **taula 1**. Els sis fàrmacs més utilitzats per els estudiants van ser els analgèsics en un 80,79% (**figura 1**).

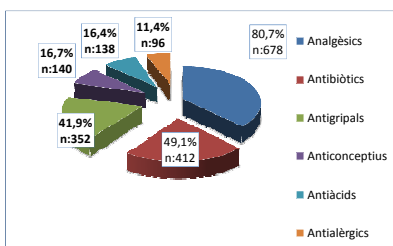
Taula 1. Trastorns de salut més freqüents

Físics: mal de cap, malestar, reflux gàstric, refredat, angines, problemes hormonals, asma, restrenyiment, diabetis, dolor, retenció de líquids, al·lèrgies.

Psíquics: depressió, estrès, ansietat, insomni.

Altres respostes: inespecífic, per a millorar el rendiment (vitamines), per a millorar el benestar.

Figura 1. Fàrmacs més utilitzats

Taula 2. Teràpies complementàries utilitzades segons trastorn de salut

Teràpies	Trastorns	%	n
Naturopatia	Estrès/angoixa	43,3	29
	Millorar el benestar general	16,4	11
Homeopatia	Refredats	24,4	11
	Altres motius (els agrada, perquè funciona...)	22,2	10
Acupuntura	Dolor	38,5	10
	Estrès/angoixa per relaxar-se	27,3	6
Osteopatia	Dolor	84,2	16
	Recuperació postural	15,8	3

Majoritàriament els estudiants utilitzaven el fàrmac adient al trastorn de salut que tenien, però, es va trobar que en algunes ocasions no hi havia concordança entre el fàrmac utilitzat i la funció per a la qual s'utilitzava, com era el cas de les vitamines, que el 82,4% les prenien per recuperar-se del desgast físic i psíquic i millorar el rendiment.

Cal destacar el consum dels antidepressius, tot i que eren poc utilitzats, un 1,3% (n=11), només el 71,4% van ser recomanats pel metge, sent un 28,6% dels casos ells mateixos o els amics qui els ho va recomanar. Un 20,6 % utilitzava teràpies alternatives, essent les més utilitzades la naturopatia i l'homeopatia (**taula 2**).

Al comparar els dos centres universitaris es van observar com a diferències significatives: els estudiants d'ADE consumien més fàrmacs (P=0,03), que els estudiants d'Infermeria. En canvi els estudiants d'Infermeria utilitzaven més teràpies complementàries (P=0,02) que els estudiants d'ADE.

Quant a les recomanacions dels fàrmacs, els metges recomanen l'ús del fàrmac entre un 35%-90%; els familiars i els estudiants entre el 1%-36% i els farmacèutics entre el 2%-18%. Respecte a les recomanacions de teràpies complementàries van ser proposades en primer lloc pels familiars i amics, tot i que en el cas de l'homeopatia ho va fer en primer lloc el metge.

CONCLUSIONS

- ✓ Hi ha automedicació en els estudiants dels dos centres universitaris sobretot en el cas d'analgèsics i vitamines. Les teràpies complementàries, excepte la homeopatia, s'utilitzen sense prescripció d'un professional sanitari.
- ✓ Els fàrmacs més consumits són els analgèsics. Els estudiants d'ADE consumeixen més fàrmacs que els estudiants d'Infermeria. En canvi els estudiants d'Infermeria utilitzen més teràpies complementàries que els estudiants d'ADE.

En base als resultats l'objectiu docent serà fomentar la competència transversal "Capacitat d'aprenentatge i Responsabilitat" relacionada amb la integració dels coneixements necessaris per poder cuidar-se i prevenir riscos. Els resultats de l'estudi es comunicaran a través del Campus Virtual als alumnes de les dues facultats (assignatures a concretar pels professors dels dos centres) i aniran acompanyats d'un *feed-back* amb recomanacions sobre l'ús responsable de fàrmacs i teràpies complementàries.

